

Справа «Стол проти Швейцарії» ("Stoll v. Switzerland")

У рішенні, ухваленому 10 грудня 2007 року у справі *«Стол проти Швейцарії»*, Суд постановив, що

- не було порушення ст. 10 Конвенції (свобода вираження поглядів) стосовно виплати грошової компенсації з незатребуваних активів, депонованих на рахунках швейцарських банків жертвами холокосту.

Обставини справи

Заявник Мартін Стол є громадянином Швейцарії, проживає у м. Цюрих (Швейцарія) та працює журналістом.

Справа стосується призначення п. Мартіну покарання у вигляді штрафу за розкриття змісту конфіденційного листа швейцарського посла урядові Сполучених Штатів Америки (далі – США).

У грудні 1996 року п. Карло Жагметті, тодішній посол Швейцарії у США, написав листа про прийняту швейцарським урядом стратегію у переговорах між Світовим єврейським конгресом та швейцарськими банками стосовно виплати грошової компенсації із незатребуваних активів, депонованих на рахунках швейцарських банків жертвами холокосту.

Цей лист був висланий відповідальній службовій особі Федерального департаменту закордонних справ м. Берн (Швейцарія), а копії – іншим 19 особам із швейцарського уряду, федеральним службовцям та дипломатичним представництвам Швейцарії у містах Тель-Авіві, Нью-Йорку, Лондоні, Парижі та Бонні. Заявник, можливо, отримав копію листа в результаті порушення конфіденційності службового листування однією з вище перелічених осіб.

26 січня 1997 року одна з цюрихських недільних газет "Sonntags-Zeitung" опублікувала дві статті заявника, одна з яких була під таким заголовком – «Посол Жагметті кривдить євреїв». Наступного дня щоденні

цюріхські газети “Tages-Anzeiger” та “Nouveau Quotidien” оприлюднили на своїх шпальтах поширені витяги із вищезгаданого конфіденційного листа.

22 січня 1999 року окружний суд м. Цюріха відповідно до ст. 293 Кримінального кодексу зобов’язав заявника сплатити штраф у розмірі 800 швейцарських франків (приблизно 476 євро) за оприлюднення «таємних службових переговорів». Подані заявником апеляційні скарги були відхилені Федеральним судом 5 грудня 2000 року.

Швейцарська Рада журналістів погодилась, що ці публікації були законними з огляду на важливість громадського обговорення проблеми незатребуваних вкладів жертв холокосту. Однак у своєму зверненні від 4 березня 1997 року ця Рада визнала, що заявник, вдавшись до безвідповідального скорочення та перекручення змісту листа, представив висловлювання посла як сенсаційні та шокуючі.

Зміст рішення Суду

Заявник стверджував, що покарання за оприлюднення «таємних службових переговорів» порушило його право на свободу вираження поглядів.

Суд звернув увагу на те, що застосоване до заявника покарання фактично прирівнюється до «втручання» у здійснення ним свого права на свободу вираження поглядів. Таке втручання передбачене швейцарським Кримінальним кодексом та переслідує законну мету – запобігання «розкриттю таємної інформації».

Основним питанням, на яке Суд повинен був відповісти, є те, чи вищезгадане втручання було «необхідним у демократичному суспільстві». З огляду на це, Суд на початку засідання ще раз нагадав, що ст. 10 Конвенції поширюється на розповсюдження журналістами конфіденційної чи таємної інформації.

Суд зазначив, що питання про незатребувані активи жертв холокосту у швейцарських банках є не лише фінансовим, але й торкається істотної

моральної проблематики, а тому є важливим навіть для міжнародної спільноти. Відтак Суд, оцінюючи необхідність застосування швейцарською владою вищезазначеного заходу покарання, бере до уваги те, наскільки були зважені інтереси всіх сторін, а саме: інтереси читачів бути поінформованими у цьому важливому питанні та інтереси влади стосовно забезпечення позитивного та успішного завершення дипломатичних переговорів.

Суд зауважив, що статті п. Стола могли стати вагомим внеском у суспільну дискусію стосовно виплати незатребуваних активів, яка була досить інтенсивною у Швейцарії на той час. Отож, суспільство було зацікавлене у публікації цих статей.

Стосовно інтересів, які захищала швейцарська влада, Суд вважає, що можливість обміну конфіденційною чи таємною інформацією є життєво необхідною складовою дипломатичної служби та мирного врегулювання міжнародних проблем. Зважаючи на це, потрібно брати до уваги зміст листів та потенційну загрозу, яку може завдати їх оприлюднення.

Суд вказав, що опублікування уривків із листа посла саме в цей відтинок часу мало негативні наслідки для спокійного проведення дипломатичних переговорів, в яких брала участь Швейцарія. Суд, зокрема, проаналізував не тільки зауваження посла, висловлені ним у листі, але й їх інтерпретацію п. Столом. На думку Суду, навіть часткове опублікування листа посла могло завдати шкоди дипломатичним відносинам в цілому та дипломатичним переговорам, які вела Швейцарія, зокрема. Тому, Суд дійшов висновку про те, що статті заявника, опубліковані за цього збігу обставин могли завдати та завдали серйозної шкоди інтересам швейцарської влади.

Стосовно поведінки п. Стола Суд зауважив, що він як журналіст не міг не знати, що опублікування цього листа є караним відповідно до Кримінального кодексу Швейцарії. Суд також зазначив, що зміст статей

заявника був скороченим і перекрученим, а слова, вжиті при їх написанні, явно переслідували мету проінтерпретувати висловлювання посла як антисемітські. Заявник пустив чутку про антисемітські погляди дипломата, яка безсумнівно пізніше призвела до його відставки, та торкнувся однієї з найболючіших тем Другої світової війни. Суд нагадав про важливість детального дослідження тверджень та/чи інсценуацій такого роду.

Суд звернув увагу на те, що стиль, в якому були опубліковані ці статті, та, зокрема, їх емоційні заголовки, не мали ніякого практичного стосунку до такої серйозної теми як виплата грошової компенсації із незатребуваних активів і спроможні були ввести читачів в оману.

Зважаючи на вищесказане та беручи до уваги те, що одна зі статей п. Стола була опублікована на титульній сторінці відомої швейцарської щотижневої газети, Суд погодився з міркуваннями Уряду Швейцарії та Ради журналістів. Зокрема, він визнав, що основною метою публікацій заявника було не інформування громадськості про одну із важливих суспільних тем, а намір зробити висловлювання посла об'єктом непотрібного скандалу. Суд наголосив, що скорочений і перекручений зміст згаданих статей, який ввів читачів в оману стосовно особистих якостей посла, в кінцевому підсумку не став вагомим внеском у суспільну дискусію стосовно виплати незатребуваних активів та не послужив меті ст. 10 Конвенції. Тому Суд вважає, що покарання, застосоване до заявника, не суперечило меті ст. 10 Конвенції.

Відтак, Суд вирішив, що порушення ст. 10 Конвенції не було.